

บทที่ 4

ผลการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาการใช้แนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารจัดการหนี้สินของข้าราชการครูประถมศึกษาในอำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ข้าราชการครูและผู้บริหารสถานศึกษาของ โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง 34 โรงเรียนจำนวนทั้งสิ้น 237 คน โดยใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ 237 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 ของแบบสอบถามทั้งหมด เพื่อให้ได้ผลการศึกษาที่น่าเชื่อถือ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ จำนวนสมาชิกในครอบครัว ระดับการศึกษา อายุราชการ รายได้

ส่วนที่ 2 ภาวะหนี้สินของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ แหล่งเงินกู้ วัตถุประสงค์ของการกู้ยืมเงิน และระดับหนี้สิน

ส่วนที่ 3 การใช้แนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารจัดการหนี้สินของข้าราชการครูประถมศึกษา ในพื้นที่อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านความพอประมาณ ด้านความมีเหตุผล ด้านความมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ด้านความรู้ และด้านความมีคุณธรรม แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ ระดับความรู้ความเข้าใจแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และระดับการใช้แนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารจัดการหนี้สิน และข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

4.1 ข้อมูลทั่วไป

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล จำนวน และร้อยละ จากข้อมูลทั่วไป สถานภาพของข้าราชการครูประถมศึกษาในอำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง จำนวน 237 คน พอสรุปได้ ดังนี้

4.1.1 เพศ

ข้าราชการครูประถมศึกษาในอำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 155 คน คิดเป็นร้อยละ 65.40 ส่วนเพศชาย จำนวน 82 คน คิดเป็นร้อยละ 34.60 (ตาราง 4.1)

ตาราง 4.1 จำนวนและร้อยละ จำแนกตามเพศ

ข้อมูลเพศ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ชาย	82	34.60
หญิง	155	65.40
รวม	237	100.00

ที่มา: จากการสำรวจ

4.1.2 อายุ

ส่วนใหญ่มีอายุ 50 ปีขึ้นไป จำนวน 101 คน คิดเป็นร้อยละ 42.62 รองลงมาคืออายุ 30 – 39 ปี จำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 30.38 อายุ 40 – 49 ปี จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 18.99 และอายุต่ำกว่า 30 ปี จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 8.02 (ตาราง 4.2)

ตาราง 4.2 จำนวนและร้อยละ จำแนกตามอายุ

ข้อมูลอายุ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ต่ำกว่า 30 ปี	19	8.02
30 – 39 ปี	72	30.38
40 – 49 ปี	45	18.99
50 ปีขึ้นไป	101	42.62
รวม	237	100.00

ที่มา: จากการสำรวจ

4.1.3 จำนวนสมาชิกในครอบครัว

ส่วนใหญ่มีจำนวนสมาชิกในครอบครัว 4 คน เป็นจำนวน 108 คน คิดเป็นร้อยละ 45.57 รองลงมาจำนวนสมาชิกในครอบครัว 5 คนขึ้นไป เป็นจำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 29.54 จำนวนสมาชิกในครอบครัว 3 คน เป็นจำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 22.36 และจำนวนสมาชิกในครอบครัว 2 คน เป็นจำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 2.53 (ตาราง 4.3)

ตาราง 4.3 จำนวนและร้อยละ จำแนกตามจำนวนสมาชิกในครอบครัว

ข้อมูลจำนวนสมาชิกในครอบครัว	จำนวน (คน)	ร้อยละ
2 คน	6	2.53
3 คน	53	22.36
4 คน	108	45.57
5 คนขึ้นไป	70	29.54
รวม	237	100.00

ที่มา: จากการสำรวจ

4.1.4 ระดับการศึกษา

ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาในระดับปริญญาตรี จำนวน 167 คน คิดเป็นร้อยละ 70.46 รองลงมาเป็นระดับปริญญาโท จำนวน 69 คน คิดเป็นร้อยละ 29.11 และระดับต่ำกว่าปริญญาตรี 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.42 (ตาราง 4.4)

ตาราง 4.4 จำนวนและร้อยละ จำแนกตามระดับการศึกษา

ข้อมูลระดับการศึกษา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ต่ำกว่าปริญญาตรี	1	0.42
ปริญญาตรี	167	70.46
ปริญญาโท	69	29.11
รวม	237	100.00

ที่มา: จากการสำรวจ

4.1.5 อายุราชการ

ส่วนใหญ่มีอายุราชการ 21 ปีขึ้นไป จำนวน 117 คน คิดเป็นร้อยละ 49.37 รองลงมา มีอายุราชการ 11 – 20 ปี จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 20.25 อายุราชการ ต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 17.30 และอายุราชการ 5 -10 ปี จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 13.08 (ตาราง 4.5)

ตาราง 4.5 จำนวนและร้อยละ จำแนกตามอายุราชการ

ข้อมูลอายุราชการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ต่ำกว่า 5 ปี	41	17.30
5 – 10 ปี	31	13.08
11 – 20 ปี	48	20.25
21 ปีขึ้นไป	117	49.37
รวม	237	100.00

ที่มา: จากการสำรวจ

4.1.6 ระดับรายได้

ส่วนใหญ่มีรายได้ 10,001 – 20,000 บาท จำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 23.21 รองลงมา มีรายได้ 40,001 – 50,000 บาท จำนวน 54 คน ซึ่งใกล้เคียงกันมาก คิดเป็นร้อยละ 22.78 รายได้ 20,001 – 30,000 บาท จำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 22.36 รายได้ 30,001 – 40,000 บาท จำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 16.46 รายได้ 50,001 บาทขึ้นไป จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 10.13 รายได้ 8,000 – 10,000 บาท จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 2.95 และรายได้ต่ำกว่า 8,000 บาท จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 2.11 (ตาราง 4.6)

ตาราง 4.6 จำนวนและร้อยละ จำแนกตามระดับรายได้

ข้อมูลระดับรายได้	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ต่ำกว่า 8,000 บาท	5	2.11
8,000 – 10,000 บาท	7	2.95
10,001 – 20,000 บาท	55	23.21
20,001 – 30,000 บาท	53	22.36
30,001 – 40,000 บาท	39	16.46
40,001 – 50,000 บาท	54	22.78
50,001 บาทขึ้นไป	24	10.13
รวม	237	100.00

ที่มา: จากการสำรวจ

4.2 ภาวะหนี้สิน ได้แก่ แหล่งเงินกู้ วัตถุประสงค์ของการกู้ยืมเงิน และระดับหนี้สิน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล จำนวน และร้อยละจากภาวะหนี้สินของข้าราชการครู ประถมศึกษาในอำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง จำแนกตามแหล่งของเงินกู้ยืม วัตถุประสงค์ของการ กู้ยืมเงิน และระดับหนี้สิน พอสรุปได้ ดังนี้

4.2.1 ระดับหนี้สิน

ส่วนใหญ่มีระดับหนี้สิน 1,000,001 – 2,000,000 บาท จำนวน 81 คน คิดเป็นร้อยละ 34.18 ระดับหนี้สิน 2,000,001 บาท ขึ้นไป จำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 25.32 ระดับหนี้สิน 500,001 – 1,000,000 บาท จำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 18.14 ระดับหนี้สิน 100,001 – 500,000 บาท จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 12.66 ไม่มีหนี้สิน จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 7.17 และระดับหนี้สิน 1 – 100,000 บาท จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 2.53 (ตาราง 4.7)

ตาราง 4.7 จำนวนและร้อยละของภาวะหนี้สิน จำแนกตามระดับหนี้สิน

ระดับหนี้สิน (รวมทุกแหล่งเงินกู้)	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. ไม่มีหนี้สิน	17	7.17
2. 1 – 100,000 บาท	6	2.53
3. 100,001 – 500,000 บาท	30	12.66
4. 500,001 – 1,000,000 บาท	43	18.14
5. 1,000,001 – 2,000,000 บาท	81	34.18
6. 2,000,001 บาท ขึ้นไป	60	25.32
รวม	237	100.00

ที่มา: จากการสำรวจ

4.2.2 แหล่งของเงินกู้ยืม

ส่วนใหญ่ คือ สหกรณ์ออมทรัพย์ครู คิดเป็นร้อยละ 46.29 เนื่องจากเป็นแหล่งเงินกู้ยืมที่ เข้าถึงง่าย สะดวกในการชำระหนี้สิน รองลงมาเป็นแหล่งเงินกู้จากธนาคารของรัฐ ได้แก่ ธนาคาร ออมสิน ธนาคารกรุงไทย และธนาคารอาคารสงเคราะห์ คิดเป็นร้อยละ 20.96 โครงการสินเชื่อเพื่อ พัฒนาชีวิตครู และ โครงการต่างๆ ผ่านธนาคารออมสิน คิดเป็นร้อยละ 17.90 ธนาคารพาณิชย์ต่างๆ หรือบัตรเครดิต คิดเป็นร้อยละ 9.61 แหล่งเงินกู้อื่นๆ (ไฟน์แนนซ์, ลิสซิ่ง) คิดเป็นร้อยละ 2.40 หนี้นอก

ระบบ ได้แก่ การกู้ยืมเงินจากบุคคลอื่นซึ่งไม่ใช่ญาติพี่น้อง ที่ไม่ผ่านสถาบันการเงิน คิดเป็นร้อยละ 1.53 ซึ่งข้าราชการครูกลุ่มนี้กู้ยืมเงินนอกระบบเพราะไม่สามารถกู้ในระบบที่ต้องชำระหนี้คืนด้วยการหักบัญชีเงินเดือนได้ และบุคคลทั่วไป คือการกู้ยืมจากญาติพี่น้อง คนใกล้ชิด เพื่อนสนิท คิดเป็นร้อยละ 1.31 ซึ่งเป็นการกู้ยืมที่ไม่ต้องยุ่งยากเกี่ยวกับเอกสารการกู้ยืม ใช้หลักความเชื่อใจกัน (ตาราง 4.8)

ตาราง 4.8 จำนวนและร้อยละของภาระหนี้สิน จำแนกตามแหล่งของเงินกู้ยืม

แหล่งของเงินกู้ยืม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. สหกรณ์ออมทรัพย์ครู	212	46.29
2. ธนาคารของรัฐ ได้แก่ ธนาคารออมสิน ธนาคารกรุงไทย และธนาคารอาคารสงเคราะห์	96	20.96
3. โครงการสินเชื่อเพื่อพัฒนาชีวิตครู และโครงการต่างๆ ผ่านธนาคารออมสิน	82	17.90
4. ธนาคารพาณิชย์ต่างๆ หรือบัตรเครดิต	44	9.61
5. แหล่งเงินกู้อื่น	11	2.40
6. หนี้นอกระบบ	7	1.53
7. บุคคลทั่วไป	6	1.31

ที่มา: จากการสำรวจ

หมายเหตุ: ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

4.2.3 วัตถุประสงค์ของการกู้ยืมเงิน

มีวัตถุประสงค์ของการกู้ยืมเงิน ใกล้เคียงกันสองประการ คือ เพื่อสร้างหรือซื้อบ้านพัก ที่อยู่อาศัย และซื้อเครื่องอำนวยความสะดวก (เช่น รถยนต์ รถจักรยานยนต์ เครื่องปรับอากาศ ฯลฯ) จำนวน 148 คน และ 146 คน คิดเป็นร้อยละ 23.68 และ 23.36 ตามลำดับ รองลงมา มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้จ่ายในครัวเรือน จำนวน 120 คน คิดเป็นร้อยละ 19.20 เพื่อชำระหนี้สินเดิม จำนวน 102 คน คิดเป็นร้อยละ 16.32 เพื่อการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น จำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 9.60 นำไปลงทุนในอาชีพเสริม จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 4.48 และวัตถุประสงค์อื่น (เพื่อการศึกษาบุตร, เลี้ยงดูบุพการี, ค่ารักษาพยาบาลกรณีเจ็บป่วยเรื้อรัง) จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 3.36 (ตาราง 4.9)

ตาราง 4.9 จำนวนและร้อยละของภาวะหนี้สิน จำแนกตามวัตถุประสงค์ของการกู้ยืมเงิน

วัตถุประสงค์ของการกู้ยืมเงิน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. สร้างหรือซื้อบ้านพัก ที่อยู่อาศัย	148	23.68
2. ซื้อเครื่องอำนวยความสะดวก (เช่น รถยนต์ รถจักรยานยนต์ เครื่องปรับอากาศ ฯลฯ)	146	23.36
3. ใช้จ่ายในครัวเรือน	120	19.20
4. เพื่อชำระหนี้สินเดิม	102	16.32
5. เพื่อการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น	60	9.60
6. นำไปลงทุนในอาชีพเสริม	28	4.48
7. อื่นๆ (เพื่อการศึกษาบุตร, เลี้ยงดูบุพการี, ค่ารักษาพยาบาลกรณีป่วยเรื้อรัง)	21	3.36

ที่มา: จากการสำรวจ

หมายเหตุ: ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

4.3 การใช้แนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารจัดการหนี้สินของข้าราชการครู ประถมศึกษา ในพื้นที่อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง

วิเคราะห์การใช้แนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารจัดการหนี้สินของข้าราชการครูประถมศึกษา ในพื้นที่อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านความพอประมาณ ด้านความมีเหตุผล ด้านความมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ด้านความรู้ และด้านความมีคุณธรรม แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ

4.3.1 ความรู้ความเข้าใจแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มตัวอย่าง

ผลการวิเคราะห์ความรู้ความเข้าใจแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของข้าราชการครูประถมศึกษาในอำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง เป็นการเลือกตอบ ใช่ หรือ ไม่ใช่ เพื่อวัดระดับความรู้ความเข้าใจแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า มีความรู้ความเข้าใจแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับ มาก จำนวน 225 คน คิดเป็นร้อยละ 94.94 มีความรู้ความเข้าใจแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 5.06 ไม่มีผู้มีความรู้ความเข้าใจแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับน้อย (ตาราง 4.10)

ตาราง 4.10 จำนวนและร้อยละความรู้ความเข้าใจแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ความรู้ความเข้าใจแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	จำนวน (คน)	ร้อยละ
มีความรู้ความเข้าใจในระดับมาก (คะแนนระหว่าง 13 - 20 คะแนน)	225	94.94
มีความรู้ความเข้าใจในระดับปานกลาง (คะแนนระหว่าง 7 - 12 คะแนน)	12	5.06
มีความรู้ความเข้าใจในระดับน้อย (คะแนนระหว่าง 0 - 6 คะแนน)	0	0.00
รวม	237	100.00

ที่มา: จากการสำรวจ

4.3.2 การใช้แนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารจัดการหนี้สิน

ผลการวิเคราะห์การใช้แนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารจัดการหนี้สิน ของข้าราชการครูประถมศึกษาในอำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง เพื่อวัดระดับการใช้แนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารจัดการหนี้สิน ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านความพอประมาณ ด้านความมีเหตุผล ด้านความมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ด้านความรู้ และด้านความมีคุณธรรม พอสรุปได้ ดังนี้

1) ด้านความพอประมาณ

จากการสำรวจ พบว่า ข้าราชการครูประถมศึกษาในอำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง ได้ใช้แนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารจัดการหนี้สิน ด้านความพอประมาณ รวมในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.11$) โดยเมื่อมีแหล่งเงินกู้ ที่ให้วงเงินกู้ยืมมากขึ้น จะไม่กู้ยืมทันที มากที่สุด ($\bar{X} = 3.78$) รองลงมา ยึดทางสายกลาง ใช้ชีวิตอยู่อย่างสมถะ ($\bar{X} = 3.41$) ระดับรายได้ที่ได้รับพอเพียงต่อการชำระหนี้สิน ($\bar{X} = 3.12$) จัดทำบัญชีรับจ่ายของตนเอง และครอบครัว เพื่อวางแผนการใช้จ่ายของตนเอง และครอบครัว ($\bar{X} = 2.90$) เห็นควรมีหน่วยงานของรัฐบาลเข้ามาแก้ไขช่วยเหลือหนี้สินครู ด้วยการเพิ่มแหล่งเงินกู้ยืมเงิน ($\bar{X} = 2.78$) ระดับต่ำสุด คือ โดยมีรายได้เหลือเพียงพอสำหรับการออม ($\bar{X} = 2.66$) (ตาราง 4.11)

ผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 2 คน เห็นพ้องกันว่ารัฐบาลควรหาทางแก้ไขปัญหานี้สินของข้าราชการ โดยให้กู้ดอกเบี้ยต่ำ ต้องการให้องค์กรที่เป็นแหล่งเงินกู้ของครูคิดอัตราดอกเบี้ยถูก และมีความจริงใจในการช่วยเหลือครูอย่างจริงจัง

ตาราง 4.11 จำนวนและร้อยละการใช้แนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารจัดการหนี้สิน
ด้านที่ 1 ด้านความพอประมาณ

หน่วย : คน (ร้อยละ)

การใช้แนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารจัดการหนี้สินด้านความพอประมาณ	ระดับการใช้แนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารจัดการหนี้สิน						ระดับการใช้
	น้อยมาก	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด	\bar{x}	
1. เมื่อมีแหล่งเงินกู้ ที่ให้วงเงินกู้ยืมมากขึ้น จะกู้ยืมทันที	72 (30.38)	76 (32.07)	63 (26.58)	18 (7.59)	8 (3.38)	3.78	มาก
2. ยึดทางสายกลาง ใช้ชีวิตอยู่อย่างสมถะ	5 (2.11)	12 (5.06)	119 (50.21)	83 (35.02)	18 (7.59)	3.41	ปานกลาง
3. ระดับรายได้ที่ได้รับพอเพียงต่อการชำระหนี้สิน	12 (5.06)	37 (15.61)	111 (46.84)	64 (27.00)	13 (5.49)	3.12	ปานกลาง
4. จัดทำบัญชีรับจ่ายของตนเอง และครอบครัว เพื่อวางแผนการใช้จ่ายของตนเอง และครอบครัว	21 (8.86)	45 (18.99)	115 (48.52)	48 (20.25)	8 (3.38)	2.90	ปานกลาง
5. เห็นควรมีหน่วยงานของรัฐบาลเข้ามาแก้ไขช่วยเหลือหนี้สินครัว ด้วยการเพิ่มแหล่งเงินกู้ยืมเงิน	30 (12.66)	40 (16.88)	66 (27.85)	51 (21.52)	50 (21.10)	2.78	ปานกลาง
6. มีรายได้เหลือเพียงพอสำหรับการออม	24 (10.13)	67 (28.27)	115 (48.52)	27 (11.39)	4 (1.69)	2.66	ปานกลาง
รวมค่าเฉลี่ยด้านที่ 1 ด้านความพอประมาณ						3.11	ปานกลาง

ที่มา: จากการสำรวจ

หมายเหตุ: ข้อที่ 1. และ 5. เป็นคำถามเชิงลบ

2) ด้านความมีเหตุผล

จากการสำรวจ พบว่า ข้าราชการครูประถมศึกษาในพื้นที่อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง ได้ใช้แนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารจัดการหนี้สิน ด้านความมีเหตุผล โดยรวมในระดับมาก ($\bar{X} = 3.68$) โดยไม่ใช้เงินที่กู้ยืมมาซื้อเครื่องอำนวยความสะดวก เช่น รถจักรยานยนต์หรือโทรศัพท์มือถือราคาแพงๆ ให้กับบุตรหลานใช้ มากที่สุด ($\bar{X} = 4.06$) รองลงมา รู้จักพึ่งตนเอง และช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ($\bar{X} = 3.92$) ใช้จ่ายอย่างประหยัด ลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น ($\bar{X} = 3.64$) กู้ยืมเงินมาโดยไม่ใช้จ่ายฟุ่มเฟือย ฟุ้งเฟ้อ ($\bar{X} = 3.52$) ไม่ใช้เงินที่กู้ยืมมาซื้อเครื่องอำนวยความสะดวกเพิ่มขึ้นจากที่มีอยู่ เช่น รถยนต์รุ่นใหม่ เครื่องมือสื่อสารที่ทันสมัยขึ้น ($\bar{X} = 3.49$) ระดับต่ำสุด คือ เห็นว่ามีความจำเป็นอย่างยิ่งที่อาชีพข้าราชการครูต้องมีการพบปะสังสรรค์ จึงทำให้ต้องมีเงินสำรองไว้ใช้จ่าย (เหตุแห่งการกู้ยืมเงิน) ($\bar{X} = 3.42$) (ตาราง 4.12)

ตาราง 4.12 จำนวนและร้อยละการใช้แนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารจัดการหนี้สิน
ด้านที่ 2 ด้านความมีเหตุผล

หน่วย : คน (ร้อยละ)

การใช้แนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารจัดการหนี้สินด้านความมีเหตุผล	ระดับการใช้แนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารจัดการหนี้สิน						ระดับการใช้
	น้อยมาก	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด	\bar{X}	
1. ใช้เงินที่กู้ยืมมาซื้อเครื่องอำนวยความสะดวก เช่น รถจักรยานยนต์หรือโทรศัพท์มือถือราคาแพงๆ ให้กับบุตรหลานใช้	99 (41.77)	70 (29.54)	56 (23.63)	8 (3.38)	4 (1.69)	4.06	มาก
2. รู้จักพึ่งตนเอง และช่วยเหลือเกื้อกูลกัน	2 (0.84)	7 (2.95)	49 (20.68)	128 (54.01)	51 (21.52)	3.92	มาก
3. ใช้จ่ายอย่างประหยัด ลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น	4 (1.69)	9 (3.80)	83 (35.02)	114 (48.10)	27 (11.39)	3.64	มาก
4. กู้ยืมเงินมาโดยไม่ใช้จ่ายฟุ่มเฟือย ฟุ้งเฟ้อ	14 (5.91)	21 (8.86)	60 (25.32)	112 (47.26)	30 (12.66)	3.52	มาก

ตาราง 4.12 (ต่อ)

การใช้แนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารจัดการหนี้สินด้านความมีเหตุผล	ระดับการใช้แนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารจัดการหนี้สิน						ระดับการใช้
	น้อยมาก	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด	\bar{X}	
5. ใช้เงินที่กู้ยืมมาซื้อเครื่องอำนวยความสะดวกเพิ่มขึ้นจากที่มีอยู่ เช่น รถยนต์รุ่นใหม่ เครื่องมือสื่อสารที่ทันสมัยขึ้น	41 (17.30)	72 (30.38)	92 (38.82)	26 (10.97)	6 (2.53)	3.49	ปานกลาง
6. มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่อาชีพข้าราชการครูต้องมีการพบปะสังสรรค์ จึงทำให้ต้องมีเงินสำรองไว้ใช้จ่าย (เหตุแห่งการกู้ยืมเงิน)	38 (16.03)	64 (27.00)	96 (40.51)	37 (15.61)	2 (0.84)	3.42	ปานกลาง
รวมค่าเฉลี่ยด้านที่ 2 ด้านความมีเหตุผล						3.68	มาก

ที่มา: จากการสำรวจ

หมายเหตุ: ข้อที่ 1., 5. และ 6. เป็นคำถามเชิงลบ

3) ด้านภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี

จากการสำรวจ พบว่า ข้าราชการครูประถมศึกษาในพื้นที่อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง ได้ใช้แนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารจัดการหนี้สิน ด้านภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี รวมในระดับมาก ($\bar{X} = 3.66$) โดยไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด เหล้า บุหรี่ ไม่เล่นการพนัน และอบายมุขทั้งปวงมากที่สุด ($\bar{X} = 4.11$) รองลงมาคือ จะอบรมบุตรหลานให้มีความพอเพียง ($\bar{X} = 4.05$) นำเงินจากการกู้ยืมจากแหล่งหนี้ต่างๆ มาใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ตนเอง และสังคม ($\bar{X} = 3.65$) วางแผนในการจัดการหนี้สินในระยะยาวพร้อมรับมือกับเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ($\bar{X} = 3.57$) วางแผนในการจัดการรายได้ในระยะยาวพร้อมรับมือกับเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ($\bar{X} = 3.55$) ระดับต่ำสุดคือ หารายได้เสริมเพื่อลดรายจ่าย และชำระคืนหนี้สินให้ลดลง ($\bar{X} = 3.04$) (ตาราง 4.13)

ผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 2 คน เห็นว่า การใช้เงินต้องมีการวางแผน มีวัตถุประสงค์ชัดเจน ทุกคนในครอบครัวควรร่วมวางแผนการใช้เงิน ปัจจุบันสิ่งกระตุ้น สิ่งเร้าที่ทำให้มนุษย์เกิดกิเลส หรือความอยากมีมากมาย ประกอบกับมีแหล่งเงินกู้ที่เอื้ออำนวยความสะดวกในการกู้ยืมเงินมากขึ้น เป็นสาเหตุหลักที่ทำให้เกิดภาวะหนี้สินที่ไม่สิ้นสุด ดังนั้น ทุกคนควรคำนึงถึงความจำเป็นที่แท้จริง และประโยชน์ที่จะได้รับอย่างคุ้มค่าสูงสุดจากการเป็นหนี้ ต้องคำนึงถึงรายได้ที่เพียงพอต่อการชำระหนี้ การใช้จ่ายต่างๆ ที่เกิดขึ้นในแต่ละเดือน และที่สำคัญที่สุด คือการเตรียมความพร้อมการออมเพื่อใช้จ่ายในวัยเกษียณอายุ

ตาราง 4.13 จำนวนและร้อยละการใช้แนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารจัดการหนี้สิน
ด้านที่ 3 ด้านภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี

หน่วย : คน (ร้อยละ)

การใช้แนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารจัดการหนี้สินด้านภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี	ระดับการใช้แนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารจัดการหนี้สิน						ระดับการใช้
	น้อยมาก	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด	\bar{x}	
1. ไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด เหล้า บุหรี่ ไม่เล่นการพนัน และอบายมุขทั้งปวง	10 (4.22)	12 (5.06)	47 (19.83)	40 (16.88)	128 (54.01)	4.11	มาก
2. จะยังไม่อบรมบุตรหลานของท่านให้มีความพอเพียง เพราะยังเป็นเด็กที่ไม่เข้าใจในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง	112 (47.26)	56 (23.63)	47 (19.83)	14 (5.91)	8 (3.38)	4.05	มาก
3. นำเงินจากการกู้ยืมจากแหล่งหนี้ต่างๆ มาใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ตนเอง และสังคม	9 (3.80)	2 (5.06)	68 (28.69)	112 (47.26)	36 (15.19)	3.65	มาก

ตาราง 4.13 (ต่อ)

การใช้แนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารจัดการหนี้สินด้านภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี	ระดับการใช้แนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารจัดการหนี้สิน						
	น้อยมาก	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด	\bar{X}	ระดับการใช้
4. วางแผนในการจัดการหนี้สินในระยะยาวพร้อมรับกับเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต	3 (1.27)	13 (5.49)	96 (40.51)	96 (40.51)	29 (12.24)	3.57	มาก
5. วางแผนในการจัดการรายได้ในระยะยาวพร้อมรับกับเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต	4 (1.69)	14 (5.91)	97 (40.93)	92 (38.82)	30 (12.66)	3.55	มาก
6. หารายได้เสริมเพื่อลดรายจ่ายและชำระคืนหนี้สินให้ลดลง	22 (9.28)	47 (19.83)	88 (37.13)	59 (24.89)	21 (8.86)	3.04	ปานกลาง
รวมค่าเฉลี่ยด้านที่ 3 ด้านภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี						3.66	มาก

ที่มา: จากการสำรวจ

หมายเหตุ: ข้อที่ 2. เป็นคำถามเชิงลบ

4) ด้านความรู้

จากการสำรวจ พบว่า ข้าราชการครูประถมศึกษาในพื้นที่อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง ได้ใช้แนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารจัดการหนี้สิน ด้านความรู้ รวมในระดับมาก ($\bar{X} = 3.73$) โดยเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาตนเองไม่หยุดนิ่ง ($\bar{X} = 3.78$) และจำเป็นต้องเรียนรู้เรื่องวิชาชีพอื่น ($\bar{X} = 3.78$) มากที่สุด รองลงมาใฝ่หาความรู้ และนำมาใช้ในการจัดการรายจ่าย บริหารหนี้สินเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ ($\bar{X} = 3.71$) ระดับต่ำสุด คือ นำความรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการวางแผนจัดการหนี้สินให้ลดลง ($\bar{X} = 3.65$) (ตาราง 4.14)

ตาราง 4.14 จำนวนและร้อยละการใช้แนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารจัดการหนี้สิน
ด้านที่ 4 ด้านความรอบรู้

หน่วย : คน (ร้อยละ)

การใช้แนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารจัดการหนี้สินด้านความรอบรู้	ระดับการใช้แนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารจัดการหนี้สิน						ระดับการใช้
	น้อยมาก	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด	\bar{X}	
1. เรียนรู้อย่างต่อเนื่องเพื่อพัฒนาตนเองไม่หยุดนิ่ง	0 (0)	8 (3.38)	74 (31.22)	118 (49.79)	37 (15.61)	3.78	มาก
2. ไม่จำเป็นต้องเรียนรู้เรื่องวิชาชีพอื่น เพราะมีอาชีพที่มั่นคงทำแล้ว	72 (30.38)	77 (32.49)	62 (26.16)	16 (6.75)	10 (4.22)	3.78	มาก
3. ใฝ่หาความรู้และนำมาใช้ในการจัดการรายได้ รายจ่าย บริหารหนี้สินของท่านเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์	2 (0.84)	6 (2.53)	79 (33.33)	122 (51.48)	28 (11.81)	3.71	มาก
4. นำความรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการวางแผนจัดการหนี้สินของท่านให้ลดลง	0 (0)	13 (5.49)	91 (38.40)	99 (41.77)	34 (14.35)	3.65	มาก
รวมค่าเฉลี่ยด้านที่ 4 ด้านความรอบรู้						3.73	มาก

ที่มา: จากการสำรวจ

หมายเหตุ: ข้อที่ 2. เป็นคำถามเชิงลบ

5) ด้านคุณธรรม

จากการสำรวจ พบว่า ข้าราชการครูประถมศึกษาในพื้นที่อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง ได้ใช้แนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารจัดการหนี้สิน ด้านคุณธรรม รวมในระดับมาก ($\bar{X} = 4.24$) โดยมีความซื่อสัตย์ในการชำระหนี้สิน มากที่สุด ($\bar{X} = 4.45$) รองลงมาให้ความร่วมมือและช่วยเหลือบุคคลอื่น ไม่เบียดเบียน และไม่มุ่งร้ายทำลายกัน ($\bar{X} = 4.41$) มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีศีลธรรม ($\bar{X} = 4.31$) มีความขยันหมั่นเพียรในการปฏิบัติงานทำหน้าที่ของตนเอง และขยันหมั่นเพียรในการสร้างรายได้เสริม ($\bar{X} = 4.11$) ระดับต่ำสุด คือ มีความอดทนต่อสิ่งยั่วยุ อันก่อให้เกิดการสร้างหนี้สิน ($\bar{X} = 3.94$) (ตาราง 4.15)

ผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 4 คน เห็นว่า ถ้าปฏิบัติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ดำเนินชีวิตแบบพอเพียง ธรรมะจะเกิดขึ้นในจิตใจของเรา และควรใช้หลักธรรมทางศาสนา คู่กับหลักเศรษฐกิจพอเพียง จะอยู่ได้อย่างมีความสุขที่แท้จริง และยั่งยืน

ตาราง 4.15 จำนวนและร้อยละการใช้แนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารจัดการหนี้สิน
ด้านที่ 5 ด้านคุณธรรม

หน่วย : คน (ร้อยละ)

การใช้แนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารจัดการหนี้สินด้านคุณธรรม	ระดับการใช้แนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารจัดการหนี้สิน						ระดับการใช้
	น้อยมาก	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด	\bar{X}	
1. มีความซื่อสัตย์ในการชำระหนี้สิน	1 (0.42)	3 (1.27)	16 (6.75)	85 (35.86)	132 (55.70)	4.45	มาก
2. ให้ความร่วมมือและช่วยเหลือบุคคลอื่น ไม่เบียดเบียน และไม่มุ่งร้ายทำลายกัน	0 (0)	1 (0.42)	13 (5.49)	112 (47.26)	111 (46.84)	4.41	มาก
3. มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีศีลธรรม	0 (0)	3 (1.27)	20 (8.44)	114 (48.10)	100 (42.19)	4.31	มาก

ตาราง 4.15 (ต่อ)

การใช้แนวทางปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง ในการบริหารจัดการ หนี้สิน ด้านคุณธรรม	ระดับการใช้แนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในการบริหารจัดการหนี้สิน						
	น้อย มาก	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด	\bar{X}	ระดับ การใช้
4. มีความขยันหมั่นเพียร ในการปฏิบัติงานทำหน้าที่ ของตนเอง และขยันหมั่น เพียร ในการสร้างรายได้เสริม	1 (0.42)	5 (2.11)	39 (16.46)	114 (48.10)	78 (32.91)	4.11	มาก
5. มีความอดทนต่อสิ่งยั่ว ยวนก่อนให้เกิดการสร้างหนี้สิน	5 (2.11)	7 (2.95)	51 (21.52)	109 (45.99)	65 (27.43)	3.94	มาก
รวมค่าเฉลี่ยด้านที่ 5 ด้านคุณธรรม						4.24	มาก

ที่มา: จากการสำรวจ

6) ภาพรวมของการใช้แนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารจัดการหนี้สิน สรุปได้ว่า จากการสำรวจ ข้าราชการครูประถมศึกษาในพื้นที่อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง ได้ใช้แนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารจัดการหนี้สิน ภาพรวมในระดับมาก ($\bar{X} = 3.68$) ซึ่งอาจเนื่องมาจากผลสำเร็จของการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา ที่ช่วยสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในวงการศึกษาเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง นำไปสู่การประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อข้าราชการครูนั่นเอง (ตาราง 4.16)

ตาราง 4.16 สรุปร้อยละการใช้แนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารจัดการหนี้สิน
รวมทั้ง 5 ด้าน

ด้าน	ระดับการใช้แนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในการบริหารจัดการหนี้สิน	
	ค่าเฉลี่ย \bar{X} (ร้อยละ)	ระดับการใช้
1. ด้านคุณธรรม	4.24	มาก
2. ด้านความรู้	3.73	มาก
3. ด้านความมีเหตุผล	3.68	มาก
4. ด้านภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี	3.66	มาก
5. ด้านความพอประมาณ	3.11	ปานกลาง
สรุปภาพรวม	3.68	มาก

ที่มา: จากการสำรวจ